

אלה תולדות

בהתחלה היו חול ושמים ושום דבר לבדם,
ממש כפי שהיה העולם לפני חנה ואדם.
מישור צהוב וחולי מתחת לשמים,
לא מעדר להפור בו ולא באר מים.
במזרח צללו הרי אפרים ובמערב רחש הים,
ומי שהיה ירקונה, עוד הייתה להד"ם.

היתה בציה טובענית שפרחו בה גרקיסיים,
היו יללות תן וקרקורי צפרדעים.
נחשים לחשו בחול וגחליליות פרחו בלילה,
והארץ מאסה בבתוליה ונאקה פי לא די לה.

שמעה אמא ואמרה לאבא: תשמעו!...
ואבא אמר: שומע, אלא מה!
ושמעו גוטפלד וברזילי ואבא צורין ואבא טובניהו,
ואמא קמחי ואמא רביבי ואמא יוספניהו.
ושמעו זאת פועה ולאה ופסיה וניה ושושנה שכטר,
ולייזר ונעקב ופסח ומחצית שבט מקלר.
שבעים איש ואשה היושבים בקצוי ארץ,
נקבצו באיש אהד, אחוזי תזזית ומרץ,
להוביש בציה, או במלים גדולות — לטהר שרץ.
וכך באו בלם (היו שהדרימו והיו שהלכו צפונה),
תקעו ימד והרימו צריף — וקראו לו ירקונה.

נצצור כמעט רגע ונאמר דברי פרשנות,
שזו היתה בימים ההם מה שקוראים היום ציונות.
בהבדל הקטן שהציונות באלה הימים,
היא ציונות של נעדרת שרים ומחלקת התישבות ומקציבים,
ציונות של יחי-אגחנו ושל בעלי-אמונים,

שֶׁל מִי יִדְמֶנּוּ וּמִי יִתְגַּנְּנוּ מוֹפֵת בְּעַמִּים.
שֶׁהַבּוֹלְדוֹזֵר הוֹלֵךְ לִפְנֵי הַמַּחְנֶה הַמְרִיעַ וּמִתְנַשֵּׁב,
וְזֶה הַבְּדֵל גְּדוֹל מִן הַהַבְּדֵל שֶׁבֵּין כָּלֵב לְזֹאֵב;
כִּי אִמָּא מִנְרָשָׁה וְאַבָּא מִפִּינְסָק,
שֶׁלֹּא הִיָּה לָהֶם קוֹנְטוֹ בִּבְנֵי וְלֹא פְרוּת מִיָּנֵק,
פְּשוּט קִנּוּ מִצְרֹר בְּסַפֵּם הַדָּל,
אֵת הַטּוֹרִיָּה וְהַמְחַרְשָׁה וְאֵת אֲדַמַּת קַק"ל.
וְרֹאוּ עֲצָמָם אֲזַרְחִים בְּנֵי מְזֵל בְּמוֹלְדָתָם,
עַל שֶׁהָרְשׁוּ לְהַשְׁתַּקֵּץ בַּחֹל, עִם שְׁמֵי פְעוּטוֹת וּמְוֹנָת.

הָרְשׁוּ? וּבָכֵן, מוֹטָב גְּדִיק:
דַּחְקוּ וְנִדְחִקוּ בְּזֵרוּעַ וּמְרַפֵּק,
כִּי הַזְּמַן אוֹזֵל וְהַדּוֹרְשִׁים עִם-רָב.
וְאִם לֹא יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה, הֲלֹא הוֹחִילוּ לְשׂוֹא,
וּבָכֵן קָמוּ וְעָלוּ — עִם תִּינוּק וְעִם סָב;
וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בָקָר וַהֲגָה — מוֹשָׁב!
הִיָּה זֶה חֲרָשׁ בְּסֵלּוֹ וְהַשְּׂנָה — תְּרַצ"ב.

☆

מִי יִמְלַל וַיִּסְפֵּר עוֹלָלוֹת יִרְקוֹנָה,
וְעֲלִילַת מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לָהּ נְכוֹנָה.
אֵיךְ גִּזְרְעוּ צְרִיפִים כְּפִטְרִיּוֹת בַּחֹל,
בְּתַשְׁלוּמִים נִרְבְּשׁוּ מִפְּלוֹטְנִיק — סוּחַר עֲצִים כַּל-יָכוֹל.

לוֹחֹת לְבוּשִׁים נִיר-זֶפֶת בְּלִי תַקְרָה וְרַצְפָּה,
אֵךְ עִם שְׁפַע דְּמִיּוֹן וְקֶרֶט חֲצָפָה —
בֵּית לְמַגּוּרִים הוּא, וְלוֹל לְבָנוֹת בְּנָף,
וְרַפַּת לְדַמְשַׁקָּאִית, כְּרֵאשִׁית הָעֲנָף.

מִיִּם אֵין בְּנִמְצָא כָּכֵל שֶׁהֲרַחִיקוּ הָעֵינַיִם,
לֹא בָּאָר וְלֹא בְּרִיבָה — רַק בְּרַפַּת רְמַתִּים,
הַנִּיחוּ צִינּוֹר שֶׁל שְׁנֵי צוֹל וְהִזְרִימוּ בְּלִילָה,
וּמְלֵאוּ חֲבִית לְעַת-יוֹם וְהוֹסִיפוּ גַם פִּילָה.
וְהִיָּתָה מְרִיצָה לְשְׁנֵי שְׂכָנִים וְחַמּוֹרְתִים לְאַרְבָּעָה,

וּפֶר לְאוּרֵי שְׁטָרְצָר, לְעוֹנַת הַהֶרְבֵּעָה.
וּבְלִילָה קוֹנְנוּ תַנִּים מִתַּחַת לַחֲלוֹן,
וְקוֹלָם מְלֵא עֲצָמָה, וְיִלְלַת־יְגוֹן,
מִגִּישִׁים עֲצוּמָתָם בְּרָגֶשׁ עַל נְסִיגַת הַיְשִׁימוֹן.
עַל הַמְדַבֵּר הַמְדַבֵּר, עַל הַנְּשׂוּל וְהַגְזֵלָת,
וְלֹא מִצְאוּ נַחֵם, אֲלֵא בְשׂוֹק הַתְּרַנְּגָלָת.
וְאֵת אֲשֶׁר הוֹתִירוּ הַתַּנִּים הַשְּׁלִימוּ הַנְּמִיּוֹת —
חֲתוּלוֹת־רָשָׁע נְמוּכוֹת־זָחוֹן, בְּנוֹת עֲרֻבָה וְצִיּוֹת;
עֲזוֹת צְפָרְנִים וְסִדּוֹת שֵׁן וְנֵיִן,
רוֹאוֹת וְאֵינָן נְרֵאוֹת, חוֹמְסוֹת עֵמֶל בְּפִיָּם
וְנִהְי לִילָה וְנִהְי בֶּקֶר — הִיָּה לוֹל וְנֵיִן.

וְאֵינ לְדַעַת אַחֲרִית סְפוּר זֶה, לֹא אֵיךְ וְלֹא מָה,
אֲלֵמְלֵא הַנְּעַר גְּדַעוֹן שְׁקֵדֶשׁ מִלְחָמָה
עַל כָּל טוֹרְפֵי עַל אַרְבָּע, אוֹ זוֹחֲלֵי זָחוֹן,
כָּל רֶמֶשׁ לְמִינֵהוּ — עֲקָרָב וְשִׁפִּיפוֹן
רִדְף אוֹתָם בְּאֵף, שׂוֹאֵף חִימָה וְחֶרוֹן;
חֲלָף כְּרוּם סוֹעֲרָה וּבִידוֹ פֶּלְפוֹן,
אוֹ נְבוּט, אוֹ סִנְדָּה — הַכֹּל לְפִי הַעֲנָנִין,
עַד עֲקָרָם מִשְׁרָשׁ, נְחֹשׁ, נְמִיָּה וְתֵן.

☆

אֵךְ אָנוּ מְקַדִּימִים מֵאֲחֶר וְלֹא לְעוֹלָם חֲסָדֵי רַמְתִּים,
עַת לְקַדִּיחַ בְּאֵר וּלְהַעֲלוֹת מֵאֲרָמְתֵנוּ מֵיָם.
נְטִלוּ הַלְנָאָה בְּתִשְׁלוּמִים — לִירָה עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ אֲגוּרוֹת
(רְאוּי לְבָרֵר אֲצֵל זְקַנֵינוּ, הֵיכֵן הִיָּתָה אִזּו "מְקוֹרוֹת")
וְנִטְעוּ יְתֵד עֲצוּמָה, מוֹט מְקַרְקֵר קִיר,
וְסוּבְבוּהוּ יוֹם נְלִיל כְּקֶרוֹסֶל עַל צִיר;
וְשֹׁאֲבוּ חוֹל וְשֹׁאֲבוּ חֲצָץ וְשֹׁאֲבוּ מוֹץ,
וְשֹׁאֲבוּ בְּרֶבֶר וְשֹׁאֲבוּ חֲמֵר וְשֹׁאֲבוּ בּוֹץ.
יוֹם אַחֵד, יוֹם קִיץ כְּבֵד וְהַשְּׁמֵשׁ בְּשָׁמִים,
פְּרָצוּ אֶל לֵב הַכְּפָר אֲשֶׁרוֹת וּפְלָגֵי מֵיָם!

ושמיון מנהל ב"מקורות" — ושכטר וצחורי בזכין-חק"ל,
ויפה נקדר בתנוכה — ולא אוסיף לכל אתהלל;
נזפר רק פי עד תם שנות השבע,
נסד טוביהו את העיר באר-שבע.
ובלי חיה וגיסיה אין לתאר במלים,
אין זכלה להתקים גם קפת-חולים.
ואלמלא רוחמה המורה, שקמצה בחיוה,
לא היה בית-ספר ולא היה חנוה.
וללא האנגלית של זטלנד מעבר לסיגר,
לא זכלנו לשלט בשלטון הזר.
בקצור, בעת שקם לנו כפר להלל
בנינו, בעבודה צרדית גם את ארץ-ישראל.

☆

באו מאורעות תרצ"ו, שנת שלושים ושש,
ירקונה היא גבול והאויב לא בושש;
הפרדסים לו מסתור, כל שיח — מחבוא,
והכפר מתארגן מפניו — פן יבוא.
והוא בא, ממזרח. בלילה ירי מבשר אסון,
מאלי נרצחה בביתה — הקרבן הראשון.
עת לנשק, ירקונה מתחמשת,
הסכנה רוחשת, התרדה מוחשת.
לילות שחורים בעשת והפלדה נרפשת,
ירקונה תעמד. ירקונה נגד פלשת.
הרובים, קצוצי-קנה, חלקם נרפשים באתנו,
מחירם עתק, מוכרם — ערבי חמדן.
שייך מן הכפר אבו קישק הוא ספק הנשק
בעוד רעיו, מערפנו, ממטירים ללא-פסק.
ובכפר עורכים מגבית, פרה או עז לכל משק,
חליכה אחרונה — פרידה בלא חשק.
בחצרו של שמיון — עמוק-עמוק בעפר,
נטמן הסליק הגדול, לא תשופנו עין זר.

זרמו מן הגבצה — ובעיני קהר —
שטפו את רחובנו, עזים כמי נהר.
מים חומים כנחשת, מיתוהום איתנים,
מים חלודים מחמר, מי נחלים שופפים —
פשטו על הגדרות והלב מלא מהכיל;
נקוו כחצרות, מחו דמעות הגיל,
והילדים זורמים עם המים והתינוקות רוחצים כרחוב,
והשמש רוקרת בגלים ומפזרת אורה הצהוב,
ושינדרובסקי צועק "יש מים!" ושיפריס צוחק: "היךדו!"
והמדבר פוקח עינו ועוצם אותה לעד.

☆

שתילי התפוז מוכנים והגיעה עת לטעת,
ובירקונה ארבעה אגרונומים ולא חסרה גם הדעת,
שלפי הפלומות של חו"ל והנה עדית שבעלית —
שמריהו פרוקין ובוכמן ואליעזר רטנר ומרגלית,
וגולובוב גם הוא ירו רב לו, וצחורי — יכין-חק"ל
והשתילים במשתלה לא הרחק — במושב הסמוך, כפר-מל"ל.

ויהי מקץ השנה ופרדסים מכל עבר נצד,
ולירקונה מלאו שנתים והשנה היא שנת תרצ"ד.

☆

בעבוד יעקב את רחל עבדנו לפרדס מלא השבע,
אך עד שיתן את פריו נדרשה פרנסה של קבע.
נותרו אמותינו במשק והאבות — איש לעברו
נפוצו, להשתפר עד ארגיע, כל איש את פת פיכרו.
ובארבע אחר צהרים, כשהשמש נטתה על צדה,
חזרו האבות, שאלו "מה נשמע", והתחילו עוד יום עבודה.
ובינתיים בשקט-בשקט, בנו את סולל-בונה,
יוספיה, קרוגלקוב, נמנוירט ופרסיץ והחקלאי אהרון בן-משה.

צנורות עבי קטר, הם הנרטיק לרובים,
והסוד הוא כמוס – כל ינרע ברבים.

אך לא לזמן רב. לחשו כי יש סליק...
פטפוטי ילדים, אך למא"ז זה הספיק.
ושוב, באישון ליל, יונה קדר וארן,
מעבירים את הסליק ועורמים עליו גרן.
ומדי לילה שמירה. גשם וקר עז,
אבא ארן יקמץ שפמים, הוא המא"ז.
אף אמותינו לנשק. עדינהר המדריר;
ארצה פול ונשק דרוך! הוא אינו מאריך.
על הגבצה הצב ורקור, קרנו פולחת את הקרה,
אחזות בו שלוש הכלות, ארבע הסוניות וארבע החיות -
אשה בתורה.
והן שוטפות את הפרדסים בפסים של אורה,
בולשות בעין נץ, חגות כממטרה.

התעקשו גם הנערים: לפחות קפה חם,
להביא לאב המרעיד, לכל יתנמנם.
אמרו ועשו: כריך וקפה בקורה,
ראו האבות כי בגרו וצרפום לשמירה.
וכך, שלוש בשבוע, רגליהם במי הקרה,
נערינו גם הם חורפים בחפירה.
ואורי נעמן על אופניו, במסנה סל-ביצים,
תחת אפו של הבריטי מגניב נפצים.
ועוד למדו הנערים מורס. נקודות אור וקנים
שקחו, באישון לילה, אל שאר הישובים.
מדברת ירקונה, רמת הכובש – עבור!
אצלנו בשורה, ממצמץ האור.
מחזיקים מעמד?
גנבו את העדר!
וחוץ מזה, מרקיו?
חוץ מזה, בסדר.

נחו המאורעות ובאה מלחמת־העולם.
הגבולות נסגרו, נחקמו דרכי הים.
בקיץ מוריקה ומזהיבה הקמה,
ובסתו מבשילים התפוזים ונקברים באדמה.
ושוב הם גדלים ואת תכנם אוכל הבקר,
ומן הקלפות סוחטות אמותינו שמן אתר.
תרומה למאמץ המלחמה. אומרים, בשמן יש נפץ.
איכשהו נמצאה לתפוזינו בת־חפץ.

שנת ארבעים ושש, המעפילים מבקשים מסתור,
בתינו להם מקלט — כמו הנשק במחפור.
אדם ופלדה — אלה בלתי לגלים
הבריטים שוב זרים, עוינים בשבטי הגלים.
בחצי הלילה, כנוסים בשבלולים,
פזרו בין בתי הכפר ראשוני המעפילים.
הישר מן הספינה, מרעידים. עוד ריח המלח
עולה מבגדיהם, תשושים בהלך,
עומדים ללא זיע, מראיהם בצללים,
אלה הם, אלה האודים המצלים.
ישבו עמנו ספונים, יום או יומים,
ואחרים באו תחתם, מחשבת־המים.

ואז באו "ילדי סוריה", עשרים במספר,
ילדים־לא־לגלים חלקו בין בתי הכפר.
בני שבע ושמונה הגנבו בין שבילי הגליל,
קרוצי לבוש ומבט, נפתחים בצליל.
צרת אפרוחים כנוסה — הוריהם נותרו מאחור
בסמטאות דמשק וקאלב — ומעיניהם השחור.
פזרו בין הבתים: נעמי לבן־משה ואסתר לבומה
רחל לפינגקלשטיין ומירה נטלה את גאולה.
ילד לכל בית ונהבית לו משפחה,
והעצב נסוג לאטו מפני השמחה.
הורינו קרבום ביילדיהם ואנו להם באחים,
ומיום ליום ראינו קרעי נפשם מתאחים.

ולנו ילדה בת שבע, צנומה ונפקדת,
אבי דבר אליה ערבית ואמי על העברית שוקדת.
ומרים שותקת שבועות ועיניה גדולות ורואות
ואנו קוראים בהן את כל סוגי המראות:
את הזרות, את היתמות, את המסע לכנען
ואנו דוברים אליה ועדין אין מען.
ויום אחר, מרים, את עיניה הרימה,
ובלחש-קול, בעברית, לאמי אמרה: א מ א.

ההגנה, הפלמ"ח, הבנים מתאמנים בדרך.
בגרו בטורם עת, המדינה בדרך.
אלף-לילה-ועוד-לילה נתנו שי לה,
וארצנו הקטנטנת עוד לא די לה.
ארץ חמדת-אבות תבצה שבצה מקרב
נערות הכפר ונצריה — עד תרף הסרב.

